

Deze nota betreft het thema 'bodemdaling'

Bodemdaling vergroot de kans op wateroverlast en overstromingen. Rijnland werkt samen met overheden, kennisinstellingen en bedrijfsleven om de gevolgen van bodemdaling te beperken.

Film bodemdaling

VV-besluitnota

Registratienummer:
18.160599

De verenigde vergadering

Besluit de verenigde vergadering die in maart 2019 wordt gekozen te adviseren om:

1. bij processen met mede-overheden en sectoren te wijzen op de risico's van bodemdaling en het belang om bodemdaling te remmen proactief te agenderen, aan te jagen en daarvoor eigen inspanningen, kennis en instrumenten ondersteunend in te zetten.
2. spoedig na het aantreden in maart 2019 te besluiten of naast het doorlopende onderzoek in het stedelijk gebied van Gouda, ook in het landelijk gebied een pilot opgestart moet worden naar een duurzame en economisch haalbare aanpak voor het remmen van bodemdaling. Een dergelijke pilot moet bij voorkeur complementair zijn aan reeds lopende initiatieven buiten Rijnland en vraagt inzet van menskracht en middelen.

Context

Op 4 juli 2018 heeft de verenigde vergadering van Rijnland de koersnota bodemdaling behandeld (18.091101). De koersnota schetst de maatschappelijke opgave van bodemdaling, de diverse ontwikkelingen die momentum geven aan die opgave en geeft de onderstaande lijn van Rijnland aan:

- Samen met mede-overheden, sector, kennisinstututen en burgers werken aan de duurzame aanpak van bodemdaling in stedelijk en landelijk gebied. Bij de aanpak wordt momentum benut en synergie gezocht met opgaven zoals de reductie van CO2-emissie, landbouwtransitie en verstedelijking. De opgave vergt een gezamenlijke aanpak waarbij de totale opgave effectief kan worden beperkt als iedereen vanuit de eigen rol bijdraagt. Voor Rijnland is dat primair vanuit waterbeheer, maar ook door bijdragen aan omgevingsbeleid van andere overheden, kennisontwikkeling en -ontsluiting en het borgen van bodemdaling in sporen zoals het Deltaprogramma, Groene Hart of de regiodeal.
- Bij eigen afwegingen, bijvoorbeeld bij strategische agenda's, watergebiedsplannen, peilbesluiten of watervergunningen, laat Rijnland het beperken van bodemdaling al serieus meewegen. Voorbeelden zijn peilbesluiten zoals Reeuwijk, waterbeheer binnenstad Gouda en het onderzoek met andere overheden en het gebied naar de lange termijn houdbaarheid van de Middelburg Tempel polder.
- Bijdragen aan gezamenlijk kennisontwikkeling met andere overheden, kennisinstututen en bedrijfsleven.

Tijdens de behandeling van de koersnotitie heeft de VV aangegeven behoefte te hebben aan nadere discussie over de rolopvatting en positionering van Rijnland op het dossier bodemdaling. Bij de beeldvormende VV van 28 november 2018 is een geanimeerde discussie gevoerd over welke rolopvatting zou kunnen passen binnen de wettelijke en bestuurlijke kaders. In dit VV-besluit zijn de beelden en bijdragen zoals ingebracht tijdens de beeldvormende bijeenkomst als inspiratie meegenomen in het formuleren van dit besluit. Dit is gericht op het aan de volgende VV meegeven van een richtinggevend advies.

Argumenten

1.1 De waterbeheerder staat als functionele democratie niet aan de lat voor de ruimtelijke inrichting maar heeft wel de bestuurlijke verantwoordelijkheid invloed uit te oefenen

De wetgever heeft met name in de waterwet de functionele democratie-kaders meegegeven voor de taak; ruimtelijke ordening valt daar niet onder. De waterbeheerder loopt bij de uitoefening van de taak en in de contacten met het gebied wel tegen de grenzen van houdbaar en wenselijk beheer aan en kan volkomen legitiem adviseren bij processen van de ruimtelijke ordeningen. De watertoets en de afspraken van de omgevingswet verwachten dit ook. Gezien de urgentie van de opgave van bodemdaling, ook voor houdbaar waterbeheer, ligt het voor de hand om als waterbeheerder een aanjaagrol te nemen. Dit kan ook ondernemers stimuleren de stap te nemen naar innovatie en aanpassing van de bedrijfsvoering.

1.2 Het instrumentarium van de waterbeheerder is gericht op de functionele rol maar dat betekent niet dat het waterschap in de taakuitoefening niet kan aanjagen en agenderen

De formele instrumenten zoals peilbesluiten en vergunningen zijn vooral bestemd voor de functionele rol maar kunnen, mits ondersteund door flankerend beleid van andere overheden en stakeholders, worden benut voor stimulering. Het waterschap kan ook via andere wijze invloed uitoefenen zoals: eigen visies als input voor omgevingsbeleid; rol in gebiedsprocessen; inzet op innovatie en onderzoek; deelname in coalities en bestuurlijke overleggen, etc. Er is geen blauwdruk van de meest effectieve wijze van beïnvloeden en de aanpak kan situationeel verschillen en hangt af van de bestuurlijke ambitie.

2.1 Voor de aanpak van bodemdaling in landelijk gebied spelen nog grote kennisvragen waarbij Rijnland ook verantwoordelijkheid moet pakken

Rijnland heeft sinds 2014 terecht in de coalitie rond Gouda bijgedragen aan de kennisontwikkeling over de houdbaarheid van verstedelijking op slappe ondergrond. De maatschappelijke opgaven door slappe ondergrond in de bebouwde omgeving zijn veel groter dan in het landelijk gebied. Het beheergebied omvat echter ook 16.000 ha veenweidegebied met een aanzienlijke CO2-emissie. In het verleden heeft Rijnland in de Vlietpolder fundamenteel onderzoek gedaan maar nu is onze inzet beperkt tot de bijdrage aan het VIC (Veenweide Innovatie Centrum) en onderzoeken zoals in de MT-polder. Hiermee wijken we af van onze buurwaterschappen. Vanuit de urgentie van de opgave, maar ook gezien de bereidheid in het gebied van ondernemers, is er alle aanleiding om ook verantwoordelijkheid te nemen voor kennisontwikkeling in het landelijk gebied. Dit kan alleen als voldoende inzet en middelen beschikbaar worden gemaakt voor het uitvoeren van pilotprojecten.

2.2 Onderzoek moet complementair zijn en vanuit gezamenlijke regie afgestemd

Het onderzoek aan bodemdaling was in het verleden sterk versnipperd met diverse overlappende pilots en experimenten. Sinds 2016 werken Platform Slappe Bodem, STOWA, RWS, Deltares en Zuid-Holland samen in het Nationaal Kennisprogramma Bodemdaling (NKB). Rijnland draagt actief bij. Vanuit die gezamenlijke regie kan meer op complementariteit worden gestuurd. Op dit moment lopen zowel bij HDSR, in Friesland als bij HHNK pilots naar onderwaterdrains of actief grondwaterbeheer. Een eventuele pilot van Rijnland zou bij voorkeur iets complementairs toevoegen. Dan ligt bijvoorbeeld een alternatief veehouderij-businessmodel met hoge peilen en eigen ruwvoerproductie meer voor de hand. Een ander voorbeeld kan zijn een meetnet voor het vastleggen van het grondwaterpeilverloop gedurende de seizoenen en in diverse bodemtypen.

Vanzelfsprekend heeft een pilot alleen kans van succes als de ondernemers en andere overheden vanaf het begin goed worden betrokken en ook meedoen.

Risico's

1.1 Met een te prominente rol trek je het probleemeigenaarschap naar je toe

De opgave bodemdaling is lang ontlopen door overheden om vooral geen probleemeigenaar te worden. Deze patstelling wordt gelukkig nu geleidelijk doorbroken. Het blijft echter wel een risico dat een partij die te ver voor de troepen uitloopt ook weerstand gaat ondervinden. Te voortvarend inzetten van instrumenten kan ook tot ongewenste aansprakelijkheid leiden.

2.1 Pilots en onderzoek zijn kostbaar en leiden vooral tot extra onderzoeksvragen

De pilots beogen ook bij te dragen aan acute opgaven zoals CO₂-emissiereductie. De inrichting van de pilots moet hierop ook gericht zijn en dus vooral een toegepast en adaptief karakter houden, ook als dat niet helemaal aan de wetenschappelijke eisen voldoet. De begeleiding van de pilots moet daar ook op worden afgestemd met regelmatige afstemming met opdrachtgevers en bestuurders, en met onafhankelijke reviews.